Imperii și ecouri: literatura română în vortexul interimperial

Denisa CHIRTEȘ
Babeș-Bolyai University of Cluj-Napoca
Corresponding author emails: denisa_artemisa@yahoo.com

Empires and Echoes: Romanian Literature in the Interimperial Vortex

Abstract: This study aims to analyze the differences in reception between Western and Romanian academia regarding the study Creolizing the Modern by Manuela Boatcă and Anca Parvulescu, a work that brings together the approaches of inter-imperial studies (Laura Doyle) with world-system analysis, a productive aspect for recent literary studies using the Wallersteinian grid. The volume has had a significant impact in Western academic circles, being reviewed in several publications, but has received little attention in Romanian academic circles, with the exception of the issue dedicated to it in the journal Transilvania. In a similar way, both Manuela Boatcă's doctoral thesis (which, although in the sociological sphere, starts from Maiorescu) and the volume Laboratories of Modernity (which problematizes the political conception of Maiorescu and Eminescu) have remained neglected. This phenomenon indicates a certain "resistance" of Romanian academia to sociological and interdisciplinary approaches, partly due to a long tradition of literary autonomism. The aim of this paper is to highlight this tension between the sociological perspective and the tradition of literary autonomism and to explore the reasons why approaches investigating the intersection of social factors, ideology, economics and politics are not well received in Romanian literary studies, but at the same time enjoy recognition in the West, while pointing out contributions from the Romanian area that depart from the theorists' project or apply the inter-imperial grid in a distinct manner.

Keywords: inter-imperiality, postcolonial studies, semi-peripherality, western reception

Citation suggestion: Chirteș, Denisa. "Imperii și ecouri: literatura română în vortexul interimperial" .*Transilvania*, no. 6-7 (2024): 46-51.
https://doi.org/10.51391/trva.2024.06-07.05.

Postcolonialism/ gândire decolonială

Creolizing the modern este un proiect ambițios care plasează romanul *Ion* într-o paradigmă tripartită a studiilor postcoloniale (extinse spre arealul gândirii decoloniale), a cercetării inter-imperiale (via Laura Doyle) și a analizei sistemelor-lume (în grilă wallersteiniană), resemantizând conceptele în contextul semi-periferiei, întrucât acestea vizează, de obicei, perifieriile. Totodată, *framework*-ul teoretic nu se oprește la aceste instanțe, ci aduce în discuție studiile de gen, de sociologie și economie politică. Studiile postcoloniale nu par a fi prins rădăcini pe teren românesc, iar atunci când apar se limitează la „colonialitatea" U.R.S.S. în contextul României ca satelit al blocului socialist din spațiul est-european. Această regiune nu s-a confruntat cu un colonialism clasic, similar celor experimentate de fostele colonii occidentale din Africa sau Asia. În schimb, „colonizarea" regiunii s-a produs prin ceea ce Andrei Terian numește „colonialism de la distanță"[1], adică prin influența culturală, politică și economică exercitată de marile puteri occidentale, precum Marea Britanie, Franța sau SUA. Aceste puteri au contribuit la construirea și perpetuarea unui „orientalism est-european", un proces prin care Europa de Est a fost privită și reprezentată ca fiind „altul" inferior în raport cu Occidentul. Pe de altă parte, o altă formă de

1.Vezi Andrei Terian, „Is There an East-Central Europe Postcolonialism? Towards a Unified Theory of (Inter)Literary Dependency", *World Literature Sutides* 3 (2012): 21-36.

colonialism aplicabilă acestei regiuni este „colonialismul prin anexare”[2], prin care imperiile regionale, precum cel sovietic, german, austro-ungar sau otoman, au exercitat control direct asupra teritoriilor din Europa Centrală și de Est.

Aplicarea grilei postcoloniale este totuși deconstruită de Andrei Terian și prin prisma relativizării termenului de „colonial” aplicat tuturor tipologiilor de relații de dependență. Deși mecanismele de aplicare sunt similare, intenția este distinctă: „ne arată că el [realismul socialist] nu a fost o tactică de a-l «civiliza» pe un *Altul,* ci doar un instrument de propagandă”[3]. Având în vedere această deconstrucție viabilă, echivalarea postcomunismului cu postcolonialismul se face cu un oarecare scepticism, însă totuși există, în termeni de gândire și experiență. Un exemplu este studiul lui Bogdan Ștefănescu: „I hope this study has demonstrated that an Eastern European culture is in fact constructed as a fundamental (post-)colonial experience”[4]. Atât postcomunismul, cât și postcolonialismul implică un proces de reevaluare a identității naționale și culturale după o perioadă de dominație externă. În ambele contexte, există o tendință de a redescoperi și revaloriza substratul local, precum și de a critica influențele opresive ale trecutului, fie ele coloniale sau comuniste. Diferența majoră subliniată în studiul *Postcolonialism/Postcommunism: Intersections and Overlaps* constă în faptul că postcomunismul se referă la tranziția de la un regim totalitar specific, cu o ideologie clar definită (comunismul), în timp ce postcolonialismul abordează o gamă mai largă de contexte istorice și culturale legate de dominația colonială. De asemenea, experiența postcomunistă include accentul pe modernizarea forțată și pe conflictele interne dintre statele comuniste, aspecte mai puțin întâlnite în studiile postcoloniale clasice.

Există și alți cercetători care detaliază conformitatea grilei inter-imperiale, evidențiind cum regiunile din Europa de Est, inclusiv România, au fost modelate nu doar de influențele comuniste, ci și de alte puteri imperiale, cum ar fi Imperiul Habsburgic, Imperiul Otoman și Uniunea Sovietică. Inevitabil, s-a concretizat o identitate culturală multifațetată, situație similară cu experiența fostelor colonii. Argumentul Mariei Chiorean privește acest tip de lectură prin detalierea ineficienței binarității în sistemul-lume, explicitând cum Boatcă și Parvulescu utilizează un model tripartit în analiza identității românești din Transilvania, accentuând nevoia unui „internal Other”[5].

O altă contribuție a autoarelor survine în substituirea conceptului de „hibridizare”, utilizat adesea în teoriile postcoloniale, prin „creolizare”, justificând dinamica dezechilibrată a puterii, de data aceasta nu dintre metropolă și colonie, ci între centru și semiperiferie, studiul dovedindu-se fertil în analiza sistemelor-lume. Aplicarea concomitentă a lentilei postcoloniale și inter-imperiale este problematică nu numai în spațiul românesc, ci și în accepțiunea lui Todorova, aspect amintit în studiu, dar dezvoltat doar implicit pe parcursul volumului: „întrebarea a primit diverse răspunsuri, dar problema rămâne nerezolvată”[6]. Todorova argumentează că există unele similarități între experiența Balcanilor și cea a coloniilor din alte părți ale lumii, de pildă, o formă de „colonizare internă”[7] care se referă la dominația și marginalizarea unor grupuri etnice din interiorul unui stat sau al unei regiuni. Chestiunea este soluționată de către cele două autoare prin extragerea „gândirii decoloniale” din sfera studiilor postcoloniale și aplicarea acesteia în Transilvania, un spațiu aflat, din punct de vedere geopolitic, între imperii: Imperiul Otoman, Imperiul Habsburgic și Imperiul Austro-Ungar, surmontând câmpul epistemic absorbit de eurocentrism prin acest proces retroactiv, pentru a identifica relațiile de „inter-dependență” dintre semi-periferie și centrele care au „creolizat” cultura. Cu toate acestea, nu respectă până la capăt miza enunțată la început, neglijând dimensiunea prospectivă, prin absența corelării descoperirilor (de exemplu, despre condiția marginalului etnic sau de gen) cu contextul contemporan, situație care, poate, ar fi creat mai multe ecouri în raport cu textul. Mutația dinspre postcolonial spre gândirea decolonială apare evolutiv și în studiile Laurei Doyle, întrucât, în 2014, autoarea vorbește despre aplicarea grilei

2. Ibid.

3. Andrei Terian, *Critica de export. Teorii, contexte, ideologii* (București: Editura Muzeul Literaturii Române, 2013), 123.

4. Bogdan Ștefănescu, „Filling in the Historical Blanks: A Tropology of the Void in Postcommunist and Postcolonial Reconstructions of Identity”, in *Postcolonial Europe? Essays on Post-Communist Literatures and Cultures*, ed. Dobrota Pucherova și Robert Gafrik (Leiden: Brill, 2015), 120.

5. Maria Chiorean, „Adapting to Survive: Postcolonial Studies Today and the Emergence of the Inter-Imperial Reading Method”, *Transilvania,* nr. 10 (2022): 9.

6. Anca Parvulescu, Manuela Boatcă, *Creolizarea modernului. Transilvania la răscrucea imperiilor*, traducere din limba engleză de Ciprian Șiulea (Sibiu: Editura ULBS, 2024), vi.

7. Vezi Maria Todorova, *Imagining the Balkans* (Oxford: Oxford University Press, 2009), 172.

postcoloniale în paradigma inter-imperială și mutațiile pe care le suferă: „an inter-imperial model on the one hand expands the relevance of postcolonial models, and on the other hand it transforms them"[8]. Situația este similară și într-un articol din 2015, apelând la studiile postcoloniale, a căror importanță este explicată prin nevoia popoarelor „colonizate" să refacă „vidul" (Bhabha), propunând o resemantizare a conceptului lui Wai Chee Dimock în „deep inter-imperial time"[9] (prin explorarea istoriei pe o scară vastă și prin înțelegerea transformărilor culturale și sociale pe termen lung, în relația dintre imperii și dintre celelalte spații care au contribuit). În schimb, în 2018 se produce mutația, aducând în discuție gândirea decolonială[10] ca rezistență non-eurocentrică. În cel mai recent studiu, care a fost enunțat ca referință, *Inter-imperiality: Vying Empires, Gendered Labour, and the Literary Arts of Alliance*, Laura Doyle insistă pe distincția postcolonial-decolonial, aspect care va fi respectat și în demersul din spațiul românesc: „I occasionally use the word *postcolonial,* especially regarding literary texts and in keeping with common usage, in most cases I favor *decolonial* as the term to capture this wide worldly project"[11], anunțând, concomitent, că o miză centrală este „decolonizarea minții".

Dat fiind că se dovedește a fi vorba de o manieră de gândire decolonială și în *Creolizing the Modern*, este de luat în calcul poziția criticilor postcoloniali marxiști cu privire la această grilă, întrucât și studiul autoarelor își propune să părăsească dimensiunea literaturocentrică. În viziunea lui Alex Cistelecan, gândirea decolonială este ușor deconstruibilă prin caracterul vag și idealism, dar și pentru că prezintă, în viziunea lui, o reciclare conceptuală sub o nouă terminologie: „un demers prin care simpla redenumire a termenilor se presupune că ne-ar conduce la schimbarea mersului istoriei și a structurilor sociale profunde"[12]. Ca răspuns, Ovidiu Țichindeleanu tratează această opoziție în raport cu teoria drept o altă formă de „autocolonizare" (Kiossev): „astfel de reacții nu fac decît să afirme că nu e nimic de învățat din aceste «producții» inferioare ale noneuropenilor, care sînt, iată, reduși din nou la statutul de *simpli muncitori* care «produc» fără a «avea operă» sau «teorie» propriu-zisă"[13]. Relevanța acestei polemici în demersul prezent este de a oferi o posibilă pistă de interpretare pentru absența ecourilor pe care studiul l-a produs pe teritoriul românesc. Teoria în sine a fost „omologată" cu dificultate. În încercarea Manuelei Boatcă și a Ancăi Pârvulescu de a rezolva tensiunea dintre postcolonialism (ca paradigmă eurocentrică folosită excesiv) și specificitatea Transilvaniei, Imre József Balázs observă nevoia de a generaliza[14] pentru a proba teoria, întrucât, așa cum argumentează criticul, dinamicile de putere nu erau omogene și se cereau renegociate constant. Astfel, un astfel de spațiu caracterizat de pluralitatea imperială precum Transilvania este dificil de analizat exclusiv prin grilele teoriei postcoloniale, fiind vorba despre identități culturale și politice fluide.

Pe de altă parte, nu este vorba numai despre teoria în sine care duce la expunerea literaturii române în afara arealului originar, ci și despre utilizarea acesteia în spațiul balcanic. Acest demers duce la revitalizarea teoriilor postcoloniale, așa cum observă Maria Chiorean, trasând legătura dintre observația Mariei Todorova cu privire la postclonialismul balcanic și cazul studiului lui Pârvulescu și Boatcă: „the renewed debate about the applicability of postcolonial studies in contexts in which they were not initially meant for that helped revive the discipline, reign in its indiscriminate expansion and clarify its theoretical configurations, as wil become apparent when looking more closely at Boatcă and Pârvulescu's book"[15].

Inter-imperialitate

Este important de luat în calcul și ce anume se extrage din paradigma inter-imperialității (așa cum este ea teoretizată de Laura Doyle în cel mai recent studiu) și cum este ea resemantizată în *Creolizing the*

8. Laura Doyle, „Inter-imperiality, Interventions", *International Journal of Postcolonial Studies* 16, nr. 2 (2014): 159.
9. Laura Doyle, „Inter-imperiality and Literary Studies in the Longer *Durée*", *PMLA* 130. nr. 2 (2015): 343.
10. Vezi Laura Doyle, „Inter-imperiality: An Introduction", *Modern Fiction Studies* 64, nr. 3 (2018): 395-402.
11. Laura Doyle, *Inter-imperiality: Vying Empires, Gendered Labor, and the Literary Arts of Alliance* (Durham & Londra: Duke University Press, 2020), 6.
12. Alex Cistelecan, „Critica rațiunii decoloniale", *Criticatac*, 5 aprilie 2016. https://www.criticatac.ro/critica-ratiunii-decoloniale/.
13. Ovidiu Țichindeleanu, „O primă dezbatere: gândirea decolonială și neînțelegerea ei dinspre stânga", *Criticatac,* 17 mai 2016. https://www.criticatac.ro/o-prima-dezbatere-gandirea-decoloniala-si-neintelegerea-ei-dinspre-stanga/.
14. Vezi Imre József Balázs, „New Scales for Regional Studies in Creolizing the Modern: Transylvania across Empires", *Transilvania*, nr. 10 (2022): 23-25.
15. Chiorean, „Adapting to Survive", 2.

Modern. Abordarea este similară în ceea ce privește poziționarea unui spațiu între imperii și dinamica pe care acest aspect o impune, dar și în raport cu puterea pe care imperiul o exercită și rolul acelui spațiu în avansarea în sfera geopolitică. Cu toate acestea, perspectiva asupra influenței imperiului este distinctă, diferențiindu-se prin mijloacele de exercitare a puterii, accentul căzând pe violență: „I understand an empire as an expansionist state that achieves sustained control over the labour, finances, administration and material resources of a foreign territory through political, financial and *violent coercion*"[16]. În ceea ce privește această violență, ea nu constituie un punct focal în volumul lui Boatcă și Pârvulescu, excepție făcând violența asupra femeilor, cel mai adesea fiind rațională tocmai de românii din Transilvania. Desigur, acest aspect este justificat și de natura narațiunii și este explicat prin influențele Imperiului Otoman (violența patriarhală care a supraviețuit de-a lungul timpului) sau prin capitalism, bărbatul fiind proprietarul și stăpânul spațiului pe care îl deține, reducând condiția femeii la un alt obiect integrat în acel spațiu: „Violența se suprapune în mod intim cu interimperialitatea; a nu-i permite lui Vasile să fie stăpânul casei merge împotriva dorinței colective de stăpânire a pământului"[17], demonstrând natura patriarhală adânc înrădăcinată. Trasând intersecțiile dintre aceste marginalități se poate deschide un întreg nou câmp de discuții, fertil pentru spațiul de *eco-feminism*.

Totodată, studiul lui Doyle discută canonul *word literature* și maniera în care inter-imperialitatea este corelabilă cu acest subiect, însă discuția este cu mult extinsă în *Creolizing the Modern,* transpunând majoritatea transformărilor și dinamicilor de putere în grila sistem-lume de factură wallersteiniană, aplicată literaturii. Cel din urmă aduce în discuție semi-periferia, pe când la Doyle acest aspect nu este tratat și prezintă o perspectivă limitativă, întrucât viziunea nu e tripartită, conform schemei lui Wallerstein, ci bipartită, grila fiind extinsă de Pârvulescu și Boatcă. Poate părea evident, întrucât studiul lui Doyle se concentrează pe relațiile periferie-centru mai degrabă decât pe dinamica semiperiferie-periferie-centru, însă acest statut al spațiului românesc justifică resemantizarea conceptului și nu se echivalează cu aplicarea neconformă a grilei inter-imperiale asupra spațiului românesc, ci poate doar cu o necesitate de detaliere pentru „ochiul" occidental. Nevoia de a face această justificare rezidă într-o acuză dintr-o cronică din *Austrian History Yearbook*: „this higher-order brilliance comes at the cost of recurring frustration in the details. First, despite their constant invocation, the really key terms of art – *inter-imperial, coloniality, and creolization* – are defined largely by inference"[18]. Cu alte cuvinte, acuza este că, deși există multe detalii, termenii cheie sunt definiți exclusiv prin relaționare, definind un concept prin celălalt.

Receptare

Volumul a avut un impact semnificativ în cercurile academice occidentale, fiind recenzat în mai multe publicații (Sage Publications Ltd, Cambridge University Press), însă a primit o atenție redusă în mediul academic românesc, cu excepția dosarului care îi este dedicat în revista *Transilvania.* Într-o manieră similară, au rămas într-un con de umbră atât lucrarea de doctorat a Manuelei Boatcă (care, deși se află în sfera sociologică, pornește de la Maiorescu), cât și volumul *Laboratoare ale modernității* (care problematizează, printre altele, concepția politică a lui Maiorescu și Eminescu și teoria Europelor multiple[19]). Acest fenomen indică o anumită „rezistență" a mediului academic românesc la abordările sociologice și interdisciplinare, în parte datorită unei tradiții îndelungate de autonomism literar. Ba mai mult de atât, este o discuție despre întreaga sferă culturală, nu numai literară, întrucât studiul este tangent cu multe domenii, dar nu a primit recunoaștere în niciunul. În ceea ce privește ecourile occidentale, inclusiv cele 4 recenzii selectate pentru a fi analizate aici, ele nu provin exclusiv din sfera literară, ci și din studii de sociologie, istorie și politică. Cu toate acestea, la nivel local, este chestionabil dezinteresul literaților pentru revizitarea unui roman *canonic.* Explicația s-ar putea afla sub semnul „autonomismului" literar manifestat prin blocarea în estetic și refuzul extraliterarului, așa cum detaliază Andrei Terian vorbind despre istoriile literare românești: „autonomismul e acela care limitează drastic unghiul abordărilor comparatiste"[20]. Pe cale de consecință, și studiile care introduc această componentă

16. Laura Doyle, *Inter-imperiality*, 6, sublinierea mea.
17. Parvulescu și Boatcă, *Creolizarea modernului*, 121.
18. Andrew Behrendt, „Anca Parvulescu, and Manuela Boatcă. Creolizing the Modern: Transylvania across Empires Ithaca: Cornell University Press, 2022. pp. 270", *Austrian History Yearbook* (2023): 1-2. https://doi.org/10.1017/S0067237823000541.
19. Vezi Manuela Boatcă, *Laboratoare ale modernității: Europa de Est și America Latină în (co)relație,* trad. de Ciprian Șiulea și Ovidiu Țichindeleanu (Cluj-Napoca: Idea Design & Print, 2019).
20. Andrei Terian, *Critica de export,* 19.

sunt respinse. Deși la debuturile ei critica literară (prin Gherea sau chiar mai acut prin Ibrăileanu) avea o intuiție sociologică și politică, palierul acesta nu a fost extins până la capăt. Dialogul cu celelalte paradigme a fost eliminat de la rădăcină, așa cum explică Iovănel, întrucât literatura, în procesul său de instituționalizare, a încercat să stopeze „intruziunea prescriptivă a extraliterarului", referindu-se la canonul modernist și circumstanțierea politică a vremii ghidată de Maiorescu[21]. În această direcție, Costi Rogozanu[22] identifică tocmai omiterea analizei acestui „autonomism" în volum, neglijând receptarea romanului în epocă, și dă exemplul opoziției accentuate a lui Tudor Vianu de a „omologa" dimensiunea socială în interpretarea romanului.

Cu excepția exemplului de mai sus, din *Austrian History Yearbook,* care reclamă aplicarea teoriei prin inferență, dar pe care am argumentat-o drept o formă de resemantizare în contextul semi-periferiei, receptarea occidentală este pozitivă. Dosarul din *Transilvania* semnalează mai multe aspecte pe marginea cărora se poate polemiza, de exemplu, Cornel Ban[23] atrage atenția asupra distincțiilor dintre Imperiul Habsburgic în perspectiva lui Pârvulescu și Boatcă și în perspectiva lui Judson. Acestea nu sunt reclamate niciodată ca „minusuri" ale volumului, ci doar sugestii pentru potențialele studii pe care volumul le propune explicit sau implicit.

Pentru a exemplifica câteva perspective din spațiul occidental, într-o recenzie din *Journal of World-Systems Research*[24], este apreciată tocmai colaborarea dintre literatură și sociologie, prezentată ca unică modalitate de a pune în lumină istoria „autentică" a unor culturi/literaturi care nu au făcut parte din regiunile hegemonice. Într-o altă recenzie[25] din cadrul aceleiași publicații, accentul cade pe dimensiunea rurală, însă fără a omite explicația necesară că acest aspect nu restrânge demersul, ci îl extinde, teoriile de gen și rasă fiind aplicabile și în afara spațiului rural: „Many sentences in *Creolizing the Modern* resonate far longer than their in-text-length would suggest"[26]. În sens invers, studiul în sine survine ca o „privire" asupra lui *Ion*, înlăturând „vălul rural ca unic filtru pentru citirea romanului"[27], în termenii lui Costi Rogozanu. Astfel, studiul este convingător din această perspectivă și pentru occidentali, conducând spre un potențial reviriment al romanului, care, deși fixat drept canon în spațiul românesc și tradus în mai multe țări, nu s-a bucurat de recunoaștere, tocmai din cauza aceluiași „autonomism": „pe criticii și pe cititorii din afară nu îi interesează neapărat dacă Rebreanu a fost sau nu un scriitor «mare», ci mai degrabă modul specific mitteleuropean în care problematica socială și cea etnică se întrepătrund"[28]. În aceeași discuție referitoare la traduceri, într-o altă recenzie, din *International Sociology Reviews*, nu maniera de a „vinde" literatura este problematică, cum observau criticii din spațiul românesc, ci statutul de semi-periferie, dar și scrierea într-o limbă „periferalizată": „a fact reflected in the difficulty of obtaining an English translation today (two versions exist, both produced in the 1960s and mostly held in university libraries)"[29].

Concluzii

Așadar, întrebarea rămâne dacă revenirea asupra operelor printr-o grilă sociologică, ideologică, economică permite depășirea acestui statut. Recunoașterea de care se bucură volumul *Creolizing the Modern* dovedește că da. Prin acest demers, propun următoarea ipoteză: literatura semiperiferiei a fost receptată deficitar în istoria sistemului-lume literar modern, pentru că nu au existat instrumentele necesare care să traducă „mentalitatea" locală, încât aceasta să devină comprehensibilă pentru centru. Lucrarea lui Pârvulescu și Boatcă oferă un astfel de instrumentar care pune în temă occidentalul cu condiția semiperiferiei. Aceasta este perspectivată, astfel încât poate ajunge la privirea occidentalului. Deși semiperiferia ar putea părea exotică pentru aceștia, traducerea este insuficientă, fiind necesară o

21. Mihai Iovănel, *Istoria literaturii române contemporane: 1990-2020* (Iași: Polirom, 2021), 86.
22. Costi Rogozanu, „Rebreanu, creatorul reprezentării literare mic-burgheze a țărănimii", *Transilvania,* nr. 10 (2022): 41.
23. Cornel Ban, „Inter-imperiality: A Political Economy Reading", *Transilvania,* no. 10 (2022): 20.
24. José Itzigsohn, „Book Review: Creolizing the Modern: Transylvania Across Empires. Anca Pârvulescu and Manuela Boatcă", *Journal of World Systems Research* 29, no. 1 (2023).
25. Miloš Jovanović, „Book Review: Creolizing the Modern: Transylvania Across Empires. Anca Pârvulescu and Manuela Boatcă", *Journal of World Systems Research* 29, no. 1 (2023).
26. Ibid., 247.
27. Rogozanu, „Rebreanu", 42.
28. Terian, *Critica de export*, 20.
29. Jack Palmer, „Anca Parvulescu and Manuela Boatcă, Creolizing the Modern: Transylvania Across Empires", *International Sociology Reviews* 38, nr. 5 (2023): 585.

traducere „teoretică". Poate studiul a avut o mai mare „priză" la Occident, întrucât nu spațiul românesc avea nevoie de această traducere mentalitară, ci spațiul occidental.

Bibliography

Balázs, Imre József. "New Scales for Regional Studies in Creolizing the Modern: Transylvania across Empires." *Transilvania*, no. 10 (2022): 23-25.

Ban, Cornel. "Inter-imperiality: A Political Economy Reading." *Transilvania,* no. 10 (2022): 15-22.

Behrendt, Andrew. "Pârvulescu, Anca, and Manuela Boatcă. Creolizing the Modern: Transylvania across Empries." *Austrian History Yearbook* 54 (2023): 1-2.

Boatcă, Manuela. *Laboratoare ale modernității: Europa de Est și America Latină în (co)relație.* Translated by Ciprian Șiulea and Ovidiu Țichindeleanu. Cluj-Napoca: Idea Design & Print, 2019.

Chiorean, Maria. "Adapting to Survive: Postcolonial Studies Today and the Emergence of the Inter-Imperial Reading Method." *Transilvania,* no. 10 (2022): 1-14.

Cistelecan, Alex. "Critica rațiunii decoloniale" [Critique of Decolonial Thinking]. *Criticatac,* April 5, 2016: https://www.criticatac.ro/critica-ratiunii-decoloniale/.

Doyle, Laura. "Inter-imperiality and Literary Studies in the Longer *Durée.*" *PMLA* 130, no. 2 (2015).

Doyle, Laura. "Inter-imperiality, Interventions." *International Journal of Postcolonial Studies* 16, no. 2 (2014): 159-196.

Doyle, Laura. "Inter-imperiality: An Introduction." *Modern Fiction Studies* 64. no. 3 (2018): 395-402.

Doyle, Laura. *Inter-imperiality: Vying Empires, Gendered Labor, and the Literary Arts of Alliance.* Durham and London: Duke University Press, 2020.

Iovănel, Mihai. *Istoria literaturii române contemporane: 1990-2020* [The History of Contemporary Romanian Literature: 1990-2020]. Iași: Polirom, 2021.

Itzigsohn, José. "Book Review: Creolizing the Modern: Transylvania Across Empires. Anca Pârvulescu and Manuela Boatcă." *Journal of World Systems Research* 29, no. 1 (2023): 250-252.

Jovanović, Miloš. "Book Review: Creolizing the Modern: Transylvania Across Empires. Anca Pârvulescu and Manuela Boatcă." *Journal of World Systems Research* 29, no. 1 (2023): 246-249.

Parvulescu, Anca, and Boatcă, Manuela. *Creolizarea modernului. Transilvania la răscrucea imperiilor* [Creolizing the Modern. Transylvania across Empires]. Translated from English by Ciprian Șiulea. Editura ULBS, 2024.

Parvulescu, Anca, and Manuela Boatcă. Creolizing the Modern: Transylvania across Empires. Ithaca: Cornell University Press, 2022.

Rogozanu, Costi. "Rebreanu, creatorul reprezentării literare mic-burgheze a țărănimii" [Rebreanu, the Creator of the Petite Bourgeois Literary Representation of Peasantry]. *Transilvania,* no. 10 (2022): 40-45.

Ștefănescu, Bogdan. "Filling in the Historical Blanks: A Tropology of the Void in Postcommunist and Postcolonial Reconstructions of Identity." In *Postcolonial Europe? Essays on Post-Communist Literatures and Cultures*, edited by Dobrota Pucherova and Robert Gafrik, 107-121. Leiden: Brill, 2015.

Terian, Andrei. "Is There an East-Central Europe Postcolonialism? Towards a Unified Theory of (Inter) Literary Dependency." *World Literature Sutides* 3 (2012): 21-36.

Terian, Andrei. *Critica de export. Teorii, contexte, ideologii* [Export Criticism: Theories, Contexts, Ideologies]. Bucharest: Editura Muzeul Literaturii Române, 2013.

Tichindeleanu, Ovidiu. "O primă dezbatere: gândirea decolonială și neînțelegerea ei dinspre stânga" [A First Debate: Decolonial Thinking and Its Misunderstanding from the Left]". *Criticatac*, May 17, 2016. https://www.criticatac.ro/o-prima-dezbatere-gandirea-decoloniala-si-neintelegerea-ei-dinspre-stanga/.

Todorova, Maria. *Imagining the Balkans.* New York: Oxford University Press, 2009.